

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor: 2057 So. Lawndale av.
Office of publication: 2057 So. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 8. aprila (April 8) 1921. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 82.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

GROZOVITOSTI IZ PEONAZNE SUZNOSTI.

ZAMORSKI PREDELAVEC JE POMAGAL MORITI SVOJE PLE-MENSKE TOVARIŠE, DA REŠI SEBE.

Lakomni plantatnik je ispalil zamorske delavce proč s plantaže, da jim je lotje zamašil usta za vedno.

Ovington, Ga. — Zamorski predelavec Clyde Manning je pomagal umoriti na Williamsovi plantaži enajst zamorcev, da je rešil svoje malovredno življenje. Tako je zamorec izpovedal pred porotniki, ki imajo soditi John S. Williamsa, ki je umoril enajst zamorcev, ker so mu zagrozili, da ga naznanijo oblastem, ker jih je pri-silil v peonazno suznost.

Manning je pri izpraševanju priznal, da je pomagal moriti za-morce, ker se je bal, da naznanijo oblastem, kaj se godi na plantaži. "Me ni niso delali predglavice," je rekel Manning; "jaz jih tudi nisem hotel spraviti s pota, toda mr. Johnny je rekel, ali gredo njih vrati ali pa naši."

Zamorce so bili kmalu umorje-ni, ko so oblasti pričele preiskavati, če so zamorski delavci v peonazni suznosti. Po izpovedi Man-ninga je bilo šest zamorcev ukle-njenih, obteženih s kamenjem in vrženih v reko. Bili so še živi, ko so jih vrgli v vodo. Pet zamorcev je pa bilo pobitih kot govedo ali pa ustreljenih in pokopanih na farmi.

Williams je pred porotniki za-radil unora. Obtožbenica mu očita, da je umoril zamorce Lindsey Pe-tersona, katerega se ni bil z dvema drugima zamorcema zvezanega in utopljenega v reki.

Williamsov advokat je skušal doseči, da sme zamorski predelavec izpovedati le o smrti Peter-sona in da se agencije justičnega departmanta ne "znelišijo zaradi peonazne suznosti, ki je bila uvedena na farmi. Sodnik je odločil proti advokatu žalji.

Manninga so izpraševali tri ure in pri tem izpraševanju je izpo-vedal vse detajle, ki so se odigra-li pri morjenju enajst zamorskih delavcev. Vprašali ga niso, kako so vezali zamorce, ampak izpove-dal je, da so bili vrženi z mosta v vodo.

"V začetku so se upirali," je pripovedoval Manning. "toda jaz in Charlie sva jih vrgla prek o-graje."

Pripovedoval je, da je Williams druge zamorce avabil s farme pod pretezo, da se vrnejo domov v Atlanto ali Macon, kjer jih je Williams vzel iz zapor. Plačal je zanje denarno globo, na kar jih je privedel na svojo plantažo. Zamorska delavca Preston in Peterson sta bila povezana okoli vrata z verigo, na kar so prive-zali k njima še vrečo kamenja, ki je tehtala najmanj sto funtov. Njune roke so bile zvezane z žico. Williams je vozil avtomobil, v ka-terem so peljali zamorska delavca v smrt.

V smrt so odpeljali tudi nekega drugega zamorca po imenu Harry "Foot." Ko so ga pripeljali do u-sodepolnega mesta, je strovak za-krical: "Nikar me ne vrzite no-tri." — Z besedami "Gospod u-smili se me," se je zamorec sam vrgel prek ograje v reko.

Manning je dalje izpovedal, da je neki zamorec, poznan na plan-taži pod imenom "Little Bit" po-magal dvigniti zamorskega delav-ca "Red" Browna, ko so ga vrgli v vodo. Rekli so mu, da hočejo Browna samo ostrakiti. Ko je bil Brown vržen v vodo, so vrgli v re-ko še "Little Bita."

Neki drug zamorski delavec, poznan pod imenom "Big John," je moral kopati svoj lastni grob pod pretezo, da koplje vodnjak. Ko je bila jama tako globoka, da je segla odraslemu človeku do glave, ga je Charlie Chisholm u-daril po glavi. Chisholm in Man-ning sta pa zagrebala jamo.

Manning je izpovedal, da je bil

MEHIŠKA VLADA VPOSTAVI DIPLOMATIČNE STIKE Z RUSIJO.

Mexico City, Mehika, 7. apr. — "El Universal" poroča, da je mehiška vlada imenovala poslanika za sovjetsko Rusijo. To pomeni, da Mehika stopi v diplomatske stike s sovjetsko republiko in naj-brž bo tudi sklenjena trgovinska pogodba. Poslanikom za Rusijo je imenovan Salvador Escudero.

BOJI MED HRVATI IN ITALJANI V ISTRI.

Hrvaški rudarji so napadli fašiste in okupirali rudnike v okolici Krnice.

MRLIČE IN RANJENCE VO-ZIJO V TRST.

Trst, 7. apr. — Zadnji ponde-ljek so izbruhnila krvavi boji med rudarji, večinom hrvaškimi in italijanskimi fašisti blizu Krni-ce v okolici Pulja v Istri. Rudarji so okupirali premostorove in pregnali fašiste iz Krnice in bliž-njih vasi. V Trst in Pulj je bilo zadnje dni pripetanih veliko mrtvih in ranjenih fašistov in hrvaških rudarjev. Število mrtvih na obeh straneh še ni znano.

Oleaga, protitalijanski propa-gandist, ki je vodil napad na faši-ste, poziva hrvaške kmete na boj z izjavo, da bo Istra kmalu prešla pod suverenstvo Jugoslavije. Italijanski prebivalci so pobegnili iz Krnice in sosednjih vasi, in če-prav so italijanske čete v teh va-seh, jih kontrolirajo vataši z bliž-njih brizgov.

Italijani so dobili poječanja z bojne ladje, s katere se je izkre-alo gotovo število pomorščakov, in drže vstaje, da ne morejo dalje.

LE SEM, LE SEM ONILA ARISTOKRACIJA!

Ameriški milijonar se poroči s ca-pinsko rusko kneginjo, neča-kinjo grškega kralja.

Atene, Grška, 7. apr. — William B. Leeds — grški listi naziva-jo Sir William — iz New Yorka, ed-ni dedič milijonov dolarjev, ki jih je zapustil njegov oče, znan kralj pločevine, je obiskal Atene in se takoj zarobil z veliko kneginjo Ksenijo, nečakinjo grškega kralja Konstantina in hčerjo velikega kneza Pavla, ki je bil sorodnik ruskega carja. Ksenija je tako-rekoč beračica in živi le ob milosti grškega kralja. Vse njeno premo-ženje v Rusiji so zaplenili bolšev-iki in ona je bila dolgo časa v pregonstvu v Carigradu in po-zneje v Švici. — Konstantin je seveda vesel zaroke, kajti milijoni, ki jih priloži njegova nečakinja, bodo kolikor toliko utrdili tudi njegovo prazno moko. Ameriški ženin capinske ruske kneginje je star 19 let. Njegova mati je tudi že grška princesa, ko se je po smrti svojega prvega soproga, pločevinskega magnata Leedsa, poročila z grškim princem, ki se je mudil s Konstantinom vred v izgnanstvu v Švici.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto nestalo in hladno. Severnoza-padni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 66, naj-nižja 55. Solnce izide ob 6:32, za-ide ob 7:22.

Williams večkrat pri morijah na-vzoč in da je odredil te umore. Nekoč je skušal Manning pobeg-niti s plantaže, na kateri je delal štirinajst let, toda mr. Johnny je planil nanj, in od tega časa so mu prošle vse misli na beg.

Agentje justičnega departmen-ta so izpovedali z ozirom na peonazno suznost, ki je bila uvedena na plantaži.

Za peonazno suznost je najviš-je kaznen pet tisoč dolarjev denar-ne globe za vsak prestopnik, pet let ječe, ali pa obe kazni.

NASILNI KAPITAN IN NJEGOVA SINA SO ZDAJ V JEČ.

SPOZNANI SO BILI KRIVIM TRPINČENJA MORNARJEV.

Najvišje sodišče je potrdilo njih obsodbo.

New York, N. Y. — Kapitan Adolp C. Pederson, zapovednik ameriške barkentine "Puako," in njegova sinova Leonard in Adolph E. Pederson so zdaj v ječi, ker so ravnali brutalno z mornarji. Nje-gova sinova sta služila na lastni kot krmarja. Ladja je bila po-znana med mornarji kot "peklen-ske ladja," kajti kdor je stihel na nji, je občutil prave peklen-ske muke. Na srednjeveških in rim-skih galejah so boljše ravnali v kaznjenci in sužnji kot na ladji, kateri je zapovedoval Pederson. Vsi trije — oče in sinova — so strahovali mornarje, kajti bili so na ladji vedno oboroženi s samo-kresi kot roparji, ki so na predi po žrtvah. Oče je dobil osemnajst mesecev, kar je prav malo z zlo-činom, ki ga je izvršil nad mornarji. Sedel bo v zvezni ječi v At-lanti. Njegova sinova sta dobila vsak po šest tednov in predsedni-jih bosta v okrajni ječi okraja Essex v New Jerseyju.

Najprvo so se morali vsi trije zagovarjati na obtožbo umora, so bili oproščeni. Drugi so prišli pred sodišče zaradi brutalnega ravnanja z mornarji na visokem morju. Ko se je v letu 1919 vrnila obravnava, so mornarji o ravnanju z mornarji izpovedali take re-či, da so človeka metali do ar-en. Neki mornar je skočil v mor-je, ker ni mogel več prenašati ta-kega trpinčenja. Rajše se je utopi-l, kakor da še nadalje prenaša kapitanaovo brutalnost.

Oče in sinova so vložili pravi-va na visje sodišče, ki je pa pritožbo zavrnilo in potrdilo kazen. Zda-j so morali vsi trije nastopiti njih kazen.

FRANCOŠKE ČETE BOJILJO BELGIJSKE STAVKOKANE.

Francozi so prekorajili belgijsko mejo.

Brusel, Belgija. — (Federated Press.) — Tukanjski socialistični list "Le Peuple" poroča, da je pred nekaj dnevi francoska voja-ska patrulja prekorajila belgijsko mejo pri Athosu in spremlila šestdeset stavkokazov nazaj čez mejo. Belgijski prebivalci v Atho-su, ki so izrekli svoje antipatije napram stavkokazom, so se zdeli Francozom "nevaren element" in poveljnik francoske posadke je velel invadirati belgijsko ozemlje, da zaščiti stavkokaze.

Ta incident je zelo razburil belgijske delavce. Socialistična stranka je naslovila na vlado mo-čan protest in zahteva, da mora francoska vlada pojasniti, zakaj se to zgodilo.

"Le Peuple" piše, da aroganca francoskih kapitalistov presega že vse meje. Ravno na ta način so francoske čete strle delavsko gi-banje v Luksemburgu. Ko so luksemburški komunisti pred par tedni okupirali tovarne v stavki, so prišle čez mejo francoske čete in izgnale delavce iz tovarn. Francoska Splošna delavska zve-za je uvedla preiskavo.

ŽELEZNIŠKE DRUŽBE NE SMEJO ZNIŽATI MEZDE.

Chicago, Ill. — Vladni železniški odbor je v četrtek predpoldne zavrnil prošnjo New York Cen-tral železnice za znižanje mezde progovnim delavcem. S tem je dan precedent za odklonitev ena-kih prošnji, ki so jih predložile druge železniške družbe. Zavrnit-ev je pa samo začasna, kajti 18. aprila se bo vršilo končno zasli-sanje glede te stvari. Železniške družbe bi rade znižale mezdo pro-govnim delavcem od 1. aprila.

REVOLUCIONARNO GIBANJE NA GRŠKEM PORAZ ZA TEMNIL SLAVO KRALJA.

Pariz, 7. apr. — Iz francoskih virov se doznava, da se je na Grškem pojavilo revolucionarno gibanje. Poraz na Grškem in po-skus, da mobilizira novo armado za nadaljevanje vojne s truškimmi nacionalisti, je razkačil ljudstvo. Rezervisti so sprejeli mobilizacijski poziv in beže iz dežele. Okrog 50 rekrutov je te dni pribežalo v Marseljo s ponarejenimi potnimi listi.

ZADEVA TISKARJEV PRI-DE PRED RAZSODIŠČE.

PODJETNIKI SO ZA ZNIŽANJE MEZDE, DELAVCI PA ZAHTE-VAJO POVIŠANJE MEZDE.

Prisiljenih je osem tisoč delavcev, nastavljenih v tiskarnah za taka-nje knjig in akcidenčnih del.

New York, N. Y. — Zastopniki osem tisoč tiskarskih delavcev, nastavljenih v tiskarnah za tiska-nje knjig in akcidenčnih del in zastopniki tiskarskih podjetnikov so se sporazumeli tako daleč, da so njih sporne zadeve predlože razsodišču v razsodbo. Razsodni-kom so izvoljeni: William F. Or-burn, profesor ekonomije na Bar-nardovem učilišču, Allen Burns, ravnatelj oddelka za študiranje metod amerikanizacije pri Car-negevi korporaciji, in Raymond D. Fowlie, bivši računski komisar mesta New Yorka.

Podjetniki zahtevajo, da se me-za knjiž za pet in dvajset odstot-kov, delavci organizirani v pet strokovnih organizacijah pa zahtevajo, da se tedenska mezda po-viša od sedem do deset dolarjev. Pogodba je potekla s prvim apri-lom in kar sodišče izreče, bo ve-ljavno od tega dne.

Tipografska unija št. 6 in uni-za št. 6 književskih in odpoli-tilnih delavcev nista zalaj prizade-let, ker njuni pogodbi šele pote-četa prvega oktobra.

Zadnikrat je bila delavcem po-višana mezda v oktobru lanskega leta in povišanje je znašalo na te-den od \$2.50 do pet dolarjev.

KAMENEV NAPOVEDUJE VOJNO MED AMERIKO IN ANGLIJO.

Japonska bo pomagala Angleščem.

London, 7. apr. — (Fed. Press.) Brzojavka iz Moskve, objavljena v "Daily Herald"u, ki sporoča iz-erpke iz govorov ruskih komuni-stičnih voditeljev na zadnji kon-venaciji njihove stranke v Moskvi, navaja sledeče besede, ki jih je izrekel Kamenev:

"Zopet prihaja nevarnost nove svetovne vojne. Bodoča vojna se bo vršila za posest bregov Pacifičnega morja in v konfliktu bodo bivši zavezniki Amerika na eni in Anglija ter Japonska na drugi strani. Edino revolucija svetovne-ga proletarijata more preprečiti to katastrofo."

Nemčija pošljuje Franciji, za-kaj je potrebna zelena policija.

Berlin, 7. apr. — Nemška vlada je poslala Franciji noto, v ka-teri pošljuje, zakaj je Nemčiji potrebna oborožena civilna gards, katere razoroženje zahteva enten-ta. Vlada pravi, da je zadnja ko-munistična vataja v centralni Nem-čiji pokazala, kako zelo (1) je po-trebna zelena civilna gards.

VELIKO IZPETJE DELAVCEV V ITALIJI.

Vojasitvo je okupiralo tovarna.

London, 7. apr. — V Turinu, najvažnejšem industrijskem sre-dišču v Italiji, so tovarnarji iz-pri delavce. Iz Rima poročajo, da so se delavske organizacije posta-vile v odpor in vojasitvo je za-sedlo tovarne.

Kriza na Angleškem začasno odložena.

Eksekutiva rudarjev je zavrgla pogoje Lloyda Georgea za vladno posredovanje, toda kompromis je mogoč. Železničarji in transportni delavci so se izrekli za generalno stavko. Aristokracija beži iz Londona na deželo in na letalih v Pariz.

London, 7. apr. — Pogajanja med rudarji in vlado so bila danes predpoldne ponovno pretrgana. Rudarji so odklonili zahtevo vlade, da bi se obratovalci vodnih se-salk vrnili na delo med pogaja-njem s lastniki rogov. Po tej odklonitvi je Lloyd George zaklju-čil konferenco in odločil zastop-nike rudarske organizacije. Pri-čakuje se, da zdaj bo delavska trozveza izvršila svoj zaključek in pozvala železničarje in trans-portne delavce v stavko.

J. H. Thomas, predsednik unije železničarjev, je dejal danes, da ni več najunanjšega dvoma o ge-neralni stavki delavske trozveze.

Danes zopet poročajo o nemirih in izgrelih na Skotskem. Nemiri se pojavljajo tudi v South Wale-su.

London, 7. apr. — V zadnjem momentu, ko so tudi optimisti že izgubili upanje, da se odvrne ge-neralna stavka, je Lloyd George včeraj popoldne zopet izvršil eno svojih potoč, ki označujejo konflikt med delom in kapitalom na Angleškem s celo vrsto kompro-misov. Lloyd George je naznanil anoi v parlamentu, da so rudarji in lastniki rudnikov sprejeli nje-govo ponudbo za posredovanje v svrhu, da se nadaljujejo pogaja-nja tam, kjer jih je pretrgala ru-darska stavka.

Za hip je izgledalo, da je ge-ne-ralna stavka odvrnjena, toda po-aneje je prišla vest, da so rudarji zavrgli pogoje Lloyda Georgea za posredovanje. Pogoja sta dva. Prvi je, da rudarji spravijo ko-njičke iz jam na površje. Ekse-kutiva rudarske federacije je od-govorila, da se je to že zgodilo. Drugi pogoj je, da rudarji takoj pošljejo naluzbenec pri sesalkah nazaj na delo. To zahtevo pa je eksekutiva odločno odklonila.

Kriza je bila torej odložena za en dan. Danes se sestane Lloyd George z eksekutivno rudarjev, in če ne pride do običajnega kom-promisa, ako namreč voditelji rudarjev vstrajajo pri včerajš-njem sklopu, da ne sprejmejo Lloyd Georgevega pogoja glede sesalk, tedaj bo moral George po-pustiti ali pa izbruhne generalna stavka delavske alijance.

Eksekutiva transportnih delav-cov je včeraj soglasno zaključila, da bo pomagala rudarjem z vsemi sredstvi do zmage. Železničarji so naredili zaključek, ki sicer še ni bil objavljen, ko se je pisalo to poročilo, toda splošno mnenje je, da je njihov sklep enak onemu transportnih delavcev.

Položaj je danes tak, da mora nekam počiti. Vsa znamenja kaže-jo, da bo vlada z oboroženo silo piktirala rudnike in vojski, ozi-roma stavkokazi bodo obratovali vodna sesalke v jamah.

Premogovna industrija je po-polnoma paralizirana. Iz Škotske še vedno prihajajo vesti o izgre-dih, toda življenjskih izgub še ni bilo. Pri vseh delavskih demon-stracijah poljubno vihrajo rdeče zastave.

Gibanje vojskih čet se vrši kakor zadnja dva dni. Značilno je, da so bogatini in takozvani "boljši krogi" prišli bežati iz Londona, boječ se revolucije. Vsi vlaki, namenjeni na deželo, so bili včeraj polni burjavskih dru-žin; vsi evropali, ki letajo v Pa-riž, so najeti za več dni naprej.

Kapitalistični krogi so bili anoi že bolj alarmirani, ko se je do-znalo, da je izvrševalni odbor organizacije tekstilnih delavcev, apeliral na kongres strokovnih unij in eksekutivo Labor Party,

DEMONSTRACIJE PROTI KARLU NA STAJERSKEM.

Delavci so invadirali njegov vlak in mu povedali, da se ne sme nikdar več prikazati v Avstriji.

KORLE ZOPET V ŠVICI.

London, 7. apr. — Kakor se do-znava iz Curiba, je bivši monarh Karl dospel anoi ob enajstih v Lucerne. Z njim je bila njegova žena Zita, ki je počakala Karla v Buehu na švicarski meji. Karl je bil zelo potrt in slab. Na meji je sprejel Karla švicarski polkovnik Blasing z več vojski in polietati in ga spremlj do Lucerna. Enten-ta straža, ki je spremljala bivše-ga cesarja do Bueha, se je vrnila nazaj na Ogrsko.

Dunaj, 7. apr. — Vlak, s ka-terim se je peljal Karl Habsburg nazaj v Švico, je bil anoi saden-kan pet ur v Frohlichtenu južno od Brucka na Štajerskem, kjer so delavci vprizorili burno demon-stracijo proti bivšemu monarhu. Več tisoč delavcev se je sveder zbralo na kolodvoru v Brucku z grožnjami, da ustavijo vlak in povedo Karlu, kaj si mislijo o njem. Župan v Brucku je hitro obvestil vlak telefonično o name-ravanih demonstracijah in vlak je obetal v Frohlichtenu. Medtem so tudi delavci informirali svoje tovaršje v imenovanem mestu in zadnji so takoj naskočili vlak.

Vest se glasi, da je bilo nekaj hip razbitih in da so delavci vpili: "Vržite Karla ven! Privlecite ga na plano!" Končno je straža po-mirila delavce in v telefoničnem razgovoru z županom v Brucku je bil dosežen kompromis, da Karl sprejme v Brucku delavsko depu-tacijo, ki mu naj pove, kaj si mi-sli o njem. Vlak je šel dalje in v Brucku je Karl slišal iz ust delav-cov, socialistov, da ljudstvo v Avstriji ne mara njega niti nobe-nega drugega Habsburgarja, da bi se še kdaj pokazal čez mejo. Istočasno pa je dunajski delavski svet obvestil delavce v Brucku, da naj puste Karla na njegovem potu, in da naj bodo veseli, da se ga tako hitro iznebe.

da naj skliče konferenco z ozi-rom na gibanje rudarjev. Organi-zacija tekstilnih delavcev šteje čez 100,000 članov.

Robert Williams, tajnik organi-zacije transportnih delavcev, je danes izjavil: "Delavstvo v An-gliji ni imelo še nikdar tako moč-nega programa za svoj boj. Ako se vlada odloči za boj, tedaj bo padla. Rudarji so složni, še bolj složni so transportni delavci, naj-bolj složni pa so železničarji."

George Lansbury, urednik "Daily Herald"u in radikalen so-cialist, je dejal v intervjuju, da rudarji in druge organizacije ne mislijo zdaj še na revolucijo, ampak revolucionarni konflikt se prav lahko razvije iz situacije, ki jo morda ustvari vlada z njeno trmo.

"Nihče ne ve — je rekel Lan-sbury — kdaj pride revolucija v Veliki Britaniji, ampak vsak tak konflikt, kot je sedanj, jo po-makne za korak bližje. V prihod-njem avgustu bo zopet konflikt, ko bo izvršen poskus, znižati mez-do železničarjem."

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglepu n. pr. (March 31-31) poleg valoga imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Posvetite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

KLERIKALNA PROPAGANDA ZA HABSBURŽANE V AMERIKI.

Veter je od nekdaj zanesel na našo uredniško mizo letak v hrvatskem jeziku, ki pove jasno kot beli dan, za kakšno jugoslovansko republiko so klerikalci, pa naj bodo slovenski ali hrvatski klerikalci. Letak je podpisan "Hrvatski rodoljub", pod podpisom je apel na Hrvate, da naj ta proglas ne izroče nikomur, ki ni dostojen hrvatskega imena. Že podpis in opazka pripovedujeta, kako dostojni so ljudje, ki so izdali ta proglas, kajti med dostojnosti spada vsekakor, da se tisti podpis s svojim pravim imenom, ki ga je izdal, da se tako odklonijo vsa sumničenja in so za vsebino letaka odgovorni tisti, ki so ga izdali.

Značilno je, da je bil letak izdan na Cvetno nedeljo, torej par tednov pred poizkušnim pučom Habsburškega Korla. Vprav ta proglas, ki so ga izdali hrvatski klerikalci, v katerem odprto povejo, da proči z jugoslovansko republiko in da naj se obnovi hrvatska kraljevina pod žezlom sina habsburškega nadvojvoda Leopolda Salvatorja, ako se pa to ne doseže, da postane kraljevina pod Ogrsko, kaže klerikalce v pravi luči.

To zadostuje, da lahko vsak razsoden človek razume, da so slovenski in hrvatski klerikalci najbolj zvesti podrepaniki habsburških avtokratov in da imajo z njimi tajne in dobre stike. Nepotrebno je navajati vse besede, ki so izrečene v tem proglasu proti jugoslovanski republici, o zavladanju prostozidarjev, socialistov in boljševikov, če Jugoslavija postane republika, da se dokaže, da klerikalec ostane klerikalec, verni podpornik kronane katoliške avtokracije, pa naj se včasih potuhne in pokrije z revolucionarno jakobinko ali pa odprto pove, da je njegova želja, da se jugoslovansko ljudstvo zopet vrne pod jarem habsburške avtokracije.

Konec tega proglasa govori, da je prvi cilj slovenskih in hrvatskih klerikalcev, da zopet zleze habsburška avtokracija ljudstvom na hrbet, ki so se je ravno kar osvobodila in da postane zopet kronani vladar Habsburški Korol. To pove "dostojni hrvatski" rodoljub v stavkih, v katerih laže, da Habsburški Korol in njegova boljša polovica katoliška Zita stradata v Švici. Infamija pa je, da se v tem proglasu apelira na hrvatske delavce, da je treba pobirati prispevke, da otroci Habsburškega Korla in njegove soproje Zite ne bodo trpeli pomanjkanja v Švici. Zanimivo so tudi fraze, s katerimi končava ta proglas, med katerimi so najbolj značilne: "Živio Bodoči kralj Habsburgovec!" — "Živio nam Stjepan Radić!" — "Živio naš 'Narodni List!' — 'Živila Kraljevina Hrvatska!'"

Značilni sta še dve reči v tem proglasu. Na enem mestu piše "dostojni hrvatski" rodoljub, da je Radić za kraljevino s habsburško avtokracijo na čelu in če on govori o republici, je to le prevara, ker ne sme nastopiti odprto za kraljevino s Habsburžani na čelu, na drugem mestu pa "dostojni hrvatski" rodoljub zaklinja hrvatske delavce, da naj ne dajo tega proglasa čitati socialistom in "Jugoslom". (Jugoslovonom bo najbrž pravilno. Op. ured.)

Verjamemo v svobodo govora in tiska in zaradi tega priznamo, da imajo tudi slovenski in hrvatski klerikalci pravico agitirati za državno formo po svojem okusu. Kar je obsojanje vredno, je klerikalna hinavščina. Takaj po sklenjenem premirju so klerikalci nastopali kot najhujši republikanci, zdaj pa nastopajo v javnosti kot monarhisti in sicer kot podrepaniki Karadjordjevičeve dinastije, tajno pa delajo za monarhijo s Habsburžanom na čelu. Slovenski in hrvatski klerikalci so bili politični šarlatani pred izbruhom svetovne vojne in kot taki so izdajali interese slovenskega in hrvatskega ljudstva v dunajskem državnem zboru in v hrvatskem saboru v Zagrebu. In taki politični šarlatani so ostali še danes.

Slovenski in hrvatski klerikalci so največ krivi, da se je skoraj do enega milijona Slovencev in Hrvatov izselilo pred izbruhom svetovne vojne v Ameriko. Nikdar niso klerikalci nastopili v zakonodajnih zborih za ljudske interese, ampak njih glavna skrb je bila, da je habsburška družina lahko živela z višjo duhovščino vred v razkošju. In za to habsburško družino, ki živi v razkošnih razmerah

in v izobilju v Švici, hočejo nabirati prispevke med hrvatskimi delavci. Taka nesramnost presega vse meje!

Ce hoče jugoslovansko ljudstvo korakati po poti svobode naprej in graditi podlago za blagostanje vsega jugoslovanskega ljudstva, posebno pa jugoslovanskega delavca in kmeta, se mora rešiti vseh kronanih vladarjev, pa naj se ti vladarji pišejo Habsburžani, Karadjordjeviči, Obrenoviči ali pa Petroviči-Njeguši. Republika je edino pravilna vladna forma za Jugoslavijo, v kateri morajo biti vsi državljani enakopravni, da se lahko gradi in doseže blagostanje za vse jugoslovansko ljudstvo. Jugoslovansko ljudstvo je že dosti žrtvovalo na življenju in imetku zaradi kronanih vladarjev in zategadelj je čas, da se reši te vrste parasitov.

Prilagodni korak železničarjev.

Spisal Wm. Z. Foster. Prevaj J. Z.

Copyright, 1921, by The Federated Press.

(Nadaljevanje.)

ČETIRTO POGLAVJE.

PEST DVOJNIH UNIJ.

"Ameriški železničarski uniji" je takoj sledila cela vrsta dvojnih železničarskih uniij, od katerih so se nekatere rodile iz celotnega gibanja železničarjev, druge so pa bile omejene na železničarske kategorije. Bile so pa vse enake, kajti zagovarjale so industrijalno formo organizacije in skušale so urediti svoje cilje zunaj starih železničarskih organizacij, ustanovljajoč nove unije. Kot so si bile podobne druga drugi, ravno tako se ni nobena trdno ugnjezdila na železnice.

Prva teh dvojnih uniij se je imenovala Socialist Trades and Labor Alliance, ki je bila organizirana v letu 1895. Bila je splošna delavska organizacija, ki se je bojevala proti vsem strokovnim organizacijam. Toda na železnice se ni mogla utrditi. V letu 1905 so se ostanki te organizacije združili z I. W. W.

Organizacija, ki je bila precej podobna S. T. & L. A., je bila unija Western Labor Unije, ki je bila organizirana v letu 1898 iz organizacije Western Federation of Miners. Te organizacije je bilo določeno, da nadomesti vse delavske gibanje vtelevi železničarsko organizacijo. Bila je komaj rojena in po hudem notranjem boju se je prekrasila v American Labor Union. Tudi ta organizacija je kasneje postala del I. W. W., ki pa nikdar ni dobila zasluge pri železničarjih.

Bolj bojevitva dvojna organizacija med železničarji je bila United Brotherhood of Railway Employees (Združena bratovščina železniških uslužbencev). Ta organizacija je bila ustanovljena leta 1900. Njen delokrog je bil večinoma na zapadu, kjer je zasedla tudi precej močne položaje na železnice. Imela je tudi pogodbe z nekaterimi železniškimi družbami. Komaj je šla pet vseh dvojnih uniij in je pričela hirati. Ko je imela umreti, se je hitro združila z I. W. W.

Kanadska organizacija Canadian Order of Railwaymen, je živela ob času, ko je eksistirala "Združena bratovščina železniških uslužbencev". Ustanovljena je bila v letu 1901. Izjavila je, da njena jurisdikcija obsega strojevodje, kurjače, sprevodnike, zavirane in kolodvorske uslužbence v Kanadi. Toda svoje izjave ni mogla izvesti vprilo strokovnih organizacij. Napredovala ni in je kmalu umrla.

Druga dvojna unija med dvojnimi industrijalnimi železniškimi uniijami, ki je postala važna, je Industrial Workers of the World (Industrijalni delavci sveta). Ta organizacija se je ustanovila v letu 1905 v Chicagu z združenjem drugih industrijalnih organizacij v celoti. Ustanovljena je bila z namenom, da nadomesti vse strokovno gibanje. Debs, Hall, Estes in mnogi drugi železniški bojevnik so jo dobro podpirali nekaj časa. Toda nikdar ni mogla napraviti vidnega napredka med železničarji. Izjema je bila v severno-zapadni Kanadi, kjer je organizirala železniške stavbinske delavce pred deset leti in je vodila več stavk v njih interesu. Sedaj ne igra ta organizacija tudi nobene vloge med železničarji.

Organizacija "The Workers' International Industrial Union" (Delavska mednarodna industrijska unija) se je rodila iz I. W. W. V letu 1908 je prišlo do notranjih bojev in posledica je bila

nova organizacija. Med železničarji si ni mogla pridobiti tal. Organizacija še zdaj postoji, toda ostalo je samo ogrožje.

Bila sta napravljena še dva kanadska poizkusa za ustanovitev dvojnih uniij z ustanovitvijo organizacij Industrial Railway Union in Brotherhood of Federated Railway Employees. Toda organizaciji sta imeli kratko življenje na nekaterih železniceh na vzhodu v letih 1915-16. Nobena ni mogla pridobiti velikega članstva.

AMERIŠKA FEDERACIJA ŽELEZNIŠKIH DELAVCOV, ENA VELIKA UNIJA IN ZDRAŽENA DRUŠTVA ŽELEZNIŠKIH USLUŽBENCEV.

Organizacija American Federation of Railroad Workers (Ameriška federacija železniških delavcev) zavzema med dvojnimi uniijami posebno stališče. Druge dvojne organizacije so bile radikalne, ta je pa bila konservativna. Zaprtila je sled v zgodovini. Originalno je bila ta organizacija International Association of Car Workers, podružnica Ameriške delavske federacije. Ali kar je bil med njo in organizacijo in Brotherhood Railway Carmen of America večer boj, komu pripada kakšno delo, je Ameriška delavska federacija odredila, da se obe organizaciji združita. Predsednik prve organizacije ni hotel izvesti tega in je svoj čarter oddal na konvenciji Ameriške delavske federacije v Atlanti leta 1911. Organizacija se je še nekaj let opotekala, leta 1915 je pa naenkrat razširila svojo jurisdikcijo, da lahko sprejme vse železniške delavce. Od tega časa se je prekrasila v "Ameriško federacijo železniških delavcev".

Od začetka sem je bila "Ameriška federacija železniških delavcev" tri v starih strokovnih organizacijah. Na veselje železniških družb je napravila precej škodo strokovnim organizacijam. Njeno zadnje delo je izdajstvo interesov železniških delavcev. Vprav zdaj, ko strokovne organizacije vodijo boj, da se obdrže narodne pogodbe, da se tako ne izgube pridobitve preteklih let, so odborniki "Ameriške federacije železniških delavcev" podpisali pogodbo z železniško kompanijo Philadelphia & Reading, ki ne odpravlja le principa narodne pogodbe, ampak odpravlja tudi marsikatero pridobljeno ugodnost v železniških delavcih. Taki so sadovi dvojnih uniij v splošnem ne glede na to, s kakšnimi visokimi principi žonglira nasprotna unija.

"Ena velika unija" (One Big Union) je bila ustanovljena v zapadni Kanadi v letu 1918. Ta organizacija je splošna dvojna unija, organizirana na splošnem industrijalnem principu in obsega delavce vseh strok. Nekaj časa je zelo napredovala v Kanadi, združujoča velike skupine delavcev, med njimi seveda tudi železničarje. Nekaj železniških podružnic je bilo ustanovljenih tudi v Združenih državah, posebno v Chicagu. Toda gibanje je izgubilo svoje gonilno moč, hira hitro, in kmalu bo zaspalo.

"Ameriško društvo železniških uslužbencev" je nekakšen odmev takozvane velike "nepostavne" stavke kolodvorskih uslužbencev, spomladni in poleti leta 1920, ki jo je vodil John Grunum. Ustanovljena je bila iz raznih skupin stražkarjev in železničarjev, ki so bili postavljeni na črno listo. Po številu ni močna. V kolikor je pisatelj dožgal, nima pogodbe z nobeno železniško kompanijo. Zdi se, da se organizacija krha.

Stavka, ki je rodila tri organizacije, je tipična ilustracija nesrečne dvojne tendence, na kateri bolehalo železničarje. Priznati se mora, da so prizadeži železničarji trpeli kričeve krivice in da so unijski odborniki spali, ko je bilo treba nastopiti za odpravo

teh krivic. Ali bolj pametno bi bilo, da se bil boj izvajal v starih strokovnih organizacijah, kakor da je bila odlojena nepopolna stavka. Če bi se to zgodilo, bi bili voditelji primorani stopiti v akcijo. Če bi bila stavka potrebna, tedaj bi bila ta stavka zelo obširna in oficielna in končala bi bila prav zanesljivo z zmago, ker so bile ekopomake razmere zelo ugodne. Taka zmaga bi bila zelo blagodejno učinkovala na strokovne unije. Toda zgodilo se ni tako. Železničarji so najprvo vpriserili neavtorizirano stavko in po tem so ustanovili svojo organizacijo. Uspeh je bilo lahko že na preji uganiti. Na črno listo je bilo postavljenih na tisoče najbolj vnetih zagovornikov strokovne organizacije, stare strokovne organizacije so bile oslabilene, pojačale so se stare konzervativne birokracije v teh organizacijah in ustanovila se je nova dvojna organizacija, da bo med železničarji še večje nesoglasje in oplenje.

Zdaj je med železničarji pet dvojnih uniij: I. W. W.; W. I. U. A.; F. of R. W.; O. B. U. in U. A. of R. B. Vse pridigajo delavsko solidarnost in ravno ob istem času se bojujejo druga proti drugi, obenem pa tudi proti strokovnim organizacijam. Njih vse članstvo tvori zelo majhen drobec vseh železničarjev.

Taki so uspehi dvojne industrijalnega programa po trideset letih resnega dela dobrih in resnih bojevnikov. Ali se lahko kaže še nekaj bolj razočarilnega? Pokazalo se je, da je to znova v praksi in teoriji. Dvojniki niso samo ponesrečili pri pridobivanju mase za svoj program, ampak ponesrečili so tudi na princip solidarnosti. Ali ni tragično, če vidimo v eni sami industriji pet dvojnih uniij, katere po njih izjavi objema vse ena solidarnost? To je logična posledica uskokovanja iz starih uniij in ustanovljanja novih utopijskih organizacij. V drugih industrijih, v katerih se je pojavila taka taktika, so tudi uspehi enak. V prihodnjem poglavju bomo videli, kako se razvija industrijska unija potom evolucije iz starih strokovnih uniij.

(Opomba ured. — Pisatelj nam je pokazal, da je poizkus z ustanovitvijo dvojnih uniij za ustanovitev industrijske unije popolnoma ponesrečil med železničarji in da ni pojačal železničarjev v boju proti njih izkoriščevalcem.)

(Dalje.)

DOPISI.

Johnston City, Ill. — Pred nedolгим sem čital v Prosveti, na kak zvit način je bil nek delavec odleparjen za vse njegove prihranke, 820 dolarjev. In danes ta človek govori, da je bil odleparjen od nekega razbojnika.

Po mojem mnenju dotični, ki je opeharil onega delavca za denar, ni razbojnik. Razbojnik ustavlja človeka na čisti s puško v roki in mu odvzamejo vse, kar ima. Človek pa, ki pride ob belem dnevu k človeku in pokaže stver in pravi, da ima ta stvar to lastnost, da podeseteri brez vsakih drugih pripomočkov gotovo vsoto denarja, ga jaz smatram za učitelja ne pa za razbojnika.

Alko n. pr. agitiramo za dober delavski časopis kot je n. pr. Prosveta ki stane pet dolarjev na leto, nam marsikateri odgovori, da je preveč plačati pet dolarjev. Ne poudari, koliko bi mu koristil dober delavski list, da bi se podučil iz njega, kako se varovati raznih izkoriščevalcev. Ne, preveč mu je plačati pet dolarjev na leto. Svoj trdo prislužen in takorekoč prisrčan denar trdno hrani in ga čuva. Toda kakšna lepega dne pa pride kak navihane z malo bakso v roki, prične sladko govoriti in pripovedovati, kako "čudodelno" moč ima ta baksa, ako se v njo položi pet sto dolarjev, da se najde v tej banki prihodnji dan tisoč dolarjev. Ako človek veruje tej budalosti je žrtev sam svoje neumnosti in nikogar drugega ne. In takih bedakov imamo danes še vedno na tisoče. Nihče bi ni ne rekel, ako bi se to dogajal opred petdesetimi ali sto leti in bi take reveže pomiloval. Toda nekaj skoro neverjetnega je, da se take stvari dogajajo danes; sploh bi pa takim ljudem človek skoro privoščil, zakaj so pa tako neumni, da še vedno verujejo, da je mogoče iz nič nekaj napraviti, akoravno že otroci na ulici govorijo, da je nemogoče iz nič kaj napraviti.

In nekateri ljudje so v resnici tako neumni, da se dajo prevarati. V tukajšnji okolici je bilo veliko ljudi opeharjenih z neke vrste delnicami od neke gotove oline družbe. Agentje, ki so prodajali te delnice so pripovedovali ljudem, da bodo dobili, ako kupijo delnice, po nekaj letih po dvajset tisoč dolarjev na par sto dolarjev vloženega kapitala in da bodo dobili po 50 odstotkov dividende vsako leto na vsakih sto dolarjev vloženega kapitala. Toda danes nihče več ne govori o kakih dividendah, agent je izgubil kot kafa in te delnice, mesto, da bi se povzile na tisočice, so padle na desetine. Kdor je kupil 400 ozihih delnic misleč, da na staro ime kompanije, dotični dobi sedaj samo sto delnic na novo ime kompanije. Prvo leto so dobili nekaj dividend in sicer zelo malo, a sedaj pa ni niti govora več o kakih dividendah. Dotični agent, ki je prodajal te delnice ni bil samo zadovoljen, da so ljudje plačali samo delnice, namreč slehri, kdor je kupil delnice je moral njemu še posebej plačati 25 dolarjev kot nagrado za njegov trud. Kot sem se omenil je ta človek oziroma agent izgubil, a ljudje, ki so kupili te delnice priznajo, da imajo dobro šoto za bodočnost.

Ako bi ti ljudje potrošili samo pet dolarjev za dobre delavske časopise in iste vestno in pazno štitali, bi se marsikaj naučili in bi tudi gotovo prihranili tiri-petsto ali pa še več dolarjev.

Pred nekaj časom sem v enem dopisnem omenil, da so tukajšnji verniki pristali, da "dušni pastir" zgradi katoliško šolo in da je marsikdo podpisal, da prispeva najmanj 50 dolarjev v ta namen. Toda marsikateri imed njih se je zavedel, kako veliko neumnost bi bila graditi katoliško šolo in je odklonil vsako nadaljnjo finančno pomoč. Toda "dušni pastir" se za to ne zmeni, ampak on zahteva od slehernega onega vnoto, za katero se je obvezal, da jo prispeva, in grozi, da jih bo prišil, ako neboje prostovoljno dati.

Ako bo v resnici gradil šolo in ako bo že dograjen, stroškov ne bo še konec, ampak bodo manjši po par dolarjev na vsakega otroka na mesec. In ti otroci so po mojem mnenju popolnoma nepotrebn. Vred tega kaj spiliš na vse one, ki niso pri volji izdati za take nepotrebne stvari, teško prisluženega in prisluženega denarja, da prekliče svoje podpise, dokler še ni prekano.

Delavci, ne misli se ved vrtati; mi živimo v dvajsetem stoletju in ne več v petnajstem. Danes je treba slehernemu delavcu poduka, katerega je pa mogoče dobiti edino le v dobrem delavskem časopisu, katerim je svoboda delavskega najvažnejša. In med slovenskimi listi je najboljši delavski list Prosveta, ki je lastnina delavstva.

Mogoče, da bo kdo rekel, da sem jaz nasprotnik šole. Ne, jaz nisem nasoben nasprotnik šole, ki je v resnici šola, sem pa proti vsaki privatni katoliški šoli, ker vam iz lastne skušnjaje, koliko koristijo take šole. Ko sem zahajal v stari domovini v ljudsko šolo, je bil glavni predmet katekizem; kdor ni katekizma dobro znal, ni mogel napredovati v šoli, pa marari če je vse drugo znal najbolje. Kdor je pa znal katekizem dobro in magari druge stvari bolj slabo, je dobro napredoval. In koliko nam koristi sedaj, kar smo se morali učiti katekizem na trst. In ko sem dorasel sem se šele pričel zavedati, kako neumnosti smo se morali učiti in preteklo je pet let, predno sem se rešil vsega tega. In ko bi sedaj pošiljal svoje otroke v take šole, o katerih imam sam svoje skušnjaje, koliko "kristijo" delavcu, tedaj bi se mi morale še krave smejeti. Sicer pa imamo dobre ljudske javne šole, katere itak moramo vzdrževati sami in plačujemo davke. Čemu bi vrtili na svoje rame dvojne stroške. In poleg tega so pa še javne ljudske šole prav dobre za naše otroke, akoravno bi bile v marsikaterem oziru lahko še boljše. In dolžnost slehernega delavca državljana je, da deluje na to, da se preneha podučevati v javnih šolah še nekatere temeljne stvari, katere so pričeki vpetjavati v nekatere šole. Sploh naj bi se priporočalo graditi privatne šole in vse šolstvo naj bi prišlo pod sveto državno kontrolo. — T. Štrel, delavec.

Delavski list je sila, s katero računava val naprednik.

Novice iz Jugoslavije.

Židovski tempelj v Ljubljani. Kakor izvemo, židje v Ljubljani ne bodo gradili svoje sinagoge. V Ljubljani je namreč že itak 16 bank.

Nesreča v noči od 2. na 3. marea je na celjskem kolodvoru vlak povzročil požar železničarja Franca Kasa. Ponesrečenec je bil takoj mrtev. Zavedni in povod pri ljubljani sodrug zapuščena žena in dva nepreskrbljena otroka.

Železniška nesreča v Brežicah. Dne 3. marea je smrtno ponesrečil delovodja južne železnice Alojzij Renčelj. Omenjenega dne se je po delu nekoliko zakasnil na postaji v Brežicah v neki gostilni. Na poti proti domu ga sreča na mostu brzovlak št. 503, ki prihaja v Brežice ob 21 uri 49 minut, katerega stroj ga sgrabi tako nesrečno, da mu razbije glavo; ter ga vrže pod most kake štiri metre globoko, kjer je nesrečnej izlilnil.

Smrtno ponesrečil se v noči od 2. na 3. marea na celjskem kolodvoru premikalec Frane Kos, stanujoč na Ljubljanski cesti 17. Prišel je pod voz s premogom, ki ga je povozil. Nesrečnej je bil takoj mrtev.

Pomoč za cariste. Finančno ministrstvo je odobrilo naknadni kredit za pomoč ruskim beguncem. — Mi nimamo nič proti da janju podpor res potrebnim ljudem. Toda v prvi vrsti bi se morali upoštevati vendar domači reveži, ali ne? Mi se čudimo, da se ni še našel noben iz Rusije se vrnitvi ujetnik, ki bi imel toliko pameti, da bi se bil prigladi pri francoskem konzulatu kot "ruski izbeglica" in potem vlekli našo državno podporo!

Rabinec in mufti. Kakor javljajo iz Beograda, so sklenili, da se službi vrhovnega muftija in glavnega rabina smatrajo za "ukazne", t. j. za državne s pravico do penzije. Ker imamo tudi v Ljubljani "novo vero", ki ima že svojo "papeža", upamo, da bo tudi ta v kratkem postal najmanj hofrat.

Slovenski izum. Rojak inž. Mlakar v Mariboru je izumil

novi violino, ki se je izkazala v vsakem oziru, kar se tiče velikosti, tona, celo prekaša najboljša stara italijanska godala te vrste. Violino bo prišel javno uporabiti naš violinski mojster R. Zila na koncertu v Mariboru.

Vlak je povozil na mariborskem železniškem mostu železničarja čuvaja Alojzija Škofa in mu odrezal obe nogi. Ponesrečenec je umrl v bolnici.

Smrt na veselah. Mariborsko sodišče je dne 7. marea t. l. obsodilo 20 letno Alojzijo Rojs zaradi detemora na smrt na veselah. Morilka je bila v Dravi svojega otroka utopila, nato pa zbežala v Zagreb, kjer jo je pa policija prišla.

Poizkus samomora. Dne 7. marea je v Mariboru Ivan Jureček, pomožni delavec na južni železnici skušal izvršiti samomor s tem, da se je v hlevu obesil. Njegovo dejanje je pa nekdo opazil in vrv prerezal. Osojbu resilne postaje se je posrečilo spraviti obupanega zopet k zavesti. Vzrok samomorilškega poizkusa je bil vedni prepir z ženo.

Družinska tragedija. V Zavljah blizu Trsta je v hlevu družinskem prepiru šilovski kmet Andrej Roncelj nabodel na vilo svojega sina Petra, ki je bil zapravilvee očetovega imetja in je vedno le popival. Z vilami je očetu sinu prebodel srce. Sin je bil na mestu mrtev.

Demobilizacijsko blago. Neki gospod Mirko Meglič v Celju je prodal nekemu Leopoldu Janežiču moderno sesalno z motorjem za 5000 K. Sledenji je vse prodal neki ljubljanski trdnici za 16.000 K. Sedaj pa so sesalno zaplenili in jo izročili demobilizacijski komisiji, ker so domali, da je to stvari gospod Mirko Meglič pripeljal iz Italije za časa poloma Avstrije. Sesalnik je italijanskega izvora.

Angleški kredit Jugoslaviji. — Naša vlada je sklenila dogovor o trgovskem kreditu 21 milijonov funtov sterlingov. Posojilo je ponudil Jugoslaviji angleški sindikat trgovcev in industrijalcev, ter se bo dal razpolago trgovcem, da sklenejo nove kupčije.

Ker velja en funt sterlingov 580 kron, se gre za kredit v znesku nad 12 milijard — dvanaest ti-

soš milijonov kron. Po zadnji statistiki ali bolje rečeno cenitvi, ker prave statistike še nimamo, je znašala vrednost našega uvoza 3 milijarde dinarjev, t. j. 12 milijard kron. Iz tega sledi, da so angleški trgovci voljni, dati nam vse, kar potrebujemo, na kredit.

Dr. Oražen umrl. Dne 11. marea je umrl nagel smrti dr. Ivan Oražen v Ljubljani šef zdravstvene gasek odeska za Slovenijo. Zadel ga je kap. Dr. Ivan Oražen je bil rojen leta 1869. v Kostanjevičih na Dolenjskem. Izpolnil je svoje 52. leto starosti. Oženil se je z Ženko rojeno Auerjevo, po kateri si je pridobil znatno premoženje. Pa tudi v Kostanjevičih je imel lepo kmetijo. Njegova žena mu je umrla pred dvema letoma.

Pokojujnik je zapustil kratko, humanitarno oporoko. Glavnim dedičem vsega premoženja je imenoval medicinsko fakulteto v Ljubljani. Dotični pasus oporoke slove: "Vse svoje premoženje in nepremično premoženje zapuščam medicinski fakulteti v Ljubljani, katere naj v uporabi to premoženje za ustanovitve in vzdrževanje zavoda: "Oražen dijaški dom", v katerem bodo naj dobe prosto katerega v prvi vrsti nezakonaki, ubogi medicinski slovenskega, srbskega in hrvaškega plemena, ki študirajo v Ljubljani. V oporoki je nadalje volil dr. Ivan Oražen znane svote svojim službojcem, tako Mički Kajtanovi, Tonki Primožičevi, hikanu Krajčetu in oskrbniku Gerloviču.

Socijalna stranka Jugoslavije (centrum) sklicuje na 28. t. m. socijalistično deželno konferenco v Belgradu z dnevnim redom: Poročilo o delu akcijskega odbora; načela stranke; statut; taktika; internacionala; konstituiranje stranke; predlogi.

Kaj to pomeni? Beograd, 10 marea. Včeraj je bila seja ministrskega sveta od 16 do 20, na kateri je ministrski predsednik in minister za zunanje stvari Pašić poročal o zunanjem položaju v zvezi s prekinjenjem odnošajev med Nemčijo in ententno.

Poklici poslancev v konstituant. Ko so se pregledali vsi dokumenti poslancev, se je videlo, da je izmed 419 poslancev 152 državnih uradnikov, 104

zemljeradniki in posestniki, 52 odvetnikov, 13 zdravnikov, 20 duhovnikov, 17 novinarjev, 15 zasebnih uradnikov, 15 trgovcev, 8 obrtnikov, 9 delavcev, 4 dijakov, 3 rentirji in 6 pisateljev.

POTREBUJEM dekile za kuharico (boarding house) ljudem ki so pri meni nahrani. Dobra plača. Oglasite se osebno ali pisмено pri Mrs. Marinkovich, P. O. Box 54, Carson Lake, Minn. (Adv.)

BAKRENE KOTLE izdelane iz najfinjšega bakra v velikosti od 4 galonov po \$15.00; 6 galonov po \$25.00; 8 galonov po \$35.00 in 10 galonov po \$45.00. P. O. B. New York. (Vi plačate pošiljatsve stroške). Pošljite denar z naročilom. Istotako pošljemo tudi posodo za šišanje.

VICTORIA SUPPLY CO., 654 Martin Bldg., New York, N. Y.

OBNE ZA DENARNE POŠILJATVE.

Zaradi pogostega menjavanja kurza je nemogoče postaviti stalnih cen za denarne pošiljate. Poleg tega je zaradi odlašajev med nami in "Prosveto" nemogoče imeti v listu cene za isti dan kakor izide list. Zato bomo navedli cene za dan nazaj.

V Jugoslavijo pošljemo za:

\$ 2.00		K 340
5.00		K 850
10.00		K 1.250
20.00		K 2.500
50.00		K 6.300
76.00		K 10.000
378.00		K 50.000
755.00		K 100.000

Za slučaj, da hoče kdo poslati denar v dinarjih, naj pošlne 4 krome za en dinar.

V Italijo pošljemo za:

\$ 5.00		110 lir
10.00		230 lir
21.00		500 lir
42.00		1.000 lir
415.00		10.000 lir

Denar naj se pošlje po poštini money-order ali po bančnih draftih ali Express čekih ali v registriranih pisnih na:

SAKRAJEK & ČUMARE
70—8th Ave. New York City

Slavonic Immigrant Bank,
436 W. 23rd Street,
New York City.

Spoštovani gospodje:

Čast mi je Vam sporočiti, da sem prejel priznanico za K 18.750 od svojega brata ter pismo v katerem mi sporoča, da je prejel denar v najlepšem redu in brez kakih stroškov, kakor ste mi Vi to že vnaprej povedali. Hvaležen sem Vam in priporočam Slavonic Immigrant Banko v New Yorku, kot jedino Banko, ki res deluje v korist jugoslovanskega naroda.

S pozdravom Vaš prijatelj
Peter Bogetić,
P. O. Box 30 B,
So. Belaire, Ohio.
(Advert.)

FARME IN ZEMLJIŠČA

lahko kupite takom tega meseca po snitani ceni in na lahke odplačila. Lepa in obiljena okolica, rodovitne svet, dobra voda, ugodno podnebje. Ta rastejo vsakovrstni polaki pridelki, tako ravnopravno sadje in šita. Farme in zemlja se nahaja blizu mesta in trga kjer se pridelki prav lahko prodajo. Banko, trgovino, železnika postaja, kolo, mlekarne, sirarne in druge industrije. Dobra pota in splošne ugodnosti ki so farmarju potrebne za popolen in dober uspeh.

Pojanila dobite brezplačno in točno ako se obrnete osebno ali pismeno na:

SANBORN COMPANY,
383 First Ave.,
Milwaukee, Wis.

Zanesljivo in hitro

poskrbuje denarne isplačila v stari domovini in opravlja druge bančne posle

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Rojaki, poslužujte se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega sklada.

Za FRANK SAKSER STATE BANK

Frank Sakser, predsednik.

Jimmie Higgins.

Spisal UPTON SINCLAIR.

Z dovoljenjem avtorja prevel
IVAN MOLEK.

(Nadaljevanje.)

"Kaj vendar mislite, da sva lopovata?" veličine Jimmie nekoliko užaljen.

Ne, Coleman ni mislil tega, ker zna dobro soditi ljudi, toda previdnost je dobra reč. Jimmie je nato pripomnil, da kdor gleda samo za denar, ne gre v socialistično stranko. Ako se imajo socialisti s čim pohvaliti, lahko rečejo s ponosom, da njihove roke so čiste, kar se tiče korupcije. Gospod Coleman — to se pravi, Jerry — prejme pobutno za vsak dolar, ki bo izdan v dogovorjene svrhe.

Slučaj je nanesel, da se je tisti večer vrnila seja agitacijskega odbora krajevne organizacije. V tem odboru je bilo šest najaktivnejših sodrugov. Jimmie in Meissner sta udarila naravnost tja s pridobljenim bogastvom v njunih žepih. Obvestila sta odbor, da sta nabrala nekaj denarja za propagandni sklad in položila sta pred strneče sodruga sto dolarjev.

Predsednik agitacijskega odbora je bil slučajno prejel iz glavnega stana stranke v Chicagu vzorec nove brošure s naslovom "Nahranimo najprej Ameriko"; čena brošura je bila absurdno nizka, dolar ali dva za tisoč iztisov. Takoj je bilo sklenjeno, da se Jimmiejev prispevek porabi za nakup teh brošur in še tisti večer je bila poslana brozjavka v Chicagu s naročilom deset tisoč iztisov. Potem je bilo na dnevnem redu pismo iz državnega stana stranke. Sodrugi Seeman, pisatelj knjige proti vojni, se je ponudil za govornika vsak večer v Leesvillu, ako krajevna organizacija pokrije stroške. Predlog je bil sveda sprejet s navdušenjem in odbor je določil petdeset dolarjev za govornikove stroške. Krajevni organizator Gerrity je nato predlagal, da se večerni shodi na ulicah odalej vrše vsak večer namesto le ob sredah in sobotah in najame se pomožni govornik, kateremu se da petnajst dolarjev nagrade na teden. Tudi to je bilo sprejeto, ko je Meissner zagotovil sodruga, da se upa dobiti še več denarja.

Seja je bila zaključena, toda po seji se je vršila konferenca odbora, ki je delal priprave za ustanovitev "Delavev". V odboru so bili Gerrity, Schneider in Mary Allen. Jimmie se je pridružil omenjenim trem in jim povedal, da sta se on in Meissner srečala s unijskim organizatorjem — o podobnostih ne moreta govoriti, toda odbor ga lahko sam pokliče na sestanek — kateri je pripravljen dati manjkajočo svoto za ustanovitev časopisa pod pogojem, da list takoj piše za stavko v tovarni Empire Machine. Ali more odbor to jamčiti? Mary Allen se je nasmejala. Rada bi bila poznala sodruga, ki bi dvomil o tem vprašanju. Allenova je ljubila vse človeštvo z versko gorečnostjo — in včasih se je čuditi, kako so vneti taki

ljudje za stvar. Njen upadli, blede obras je predečil in njene ustnice so se stisnile, ko je zagotavljala navzoče, da bo "Delavev" brez vsakega dvoma v neizprosmem boju z vojnimi dobičkarji, dokler bo ona v upravnem odboru.

Odborniki so zaključili, da Mary Allenova takoj drugo jutro obišče Jerry Colemana in se prepriča, da li je res, kar je obljubil; ako je res, tedaj ima Mary nalogo, da nemudoma skliče sejo vsega odbora prihodnji večer. Odbor je pooblaščen, da prične takoj z izdajanjem tednika, kakor hitro dobi potrebni denar. Če je torej Jerry Coleman "all right", potem ni varoka, zakaj ne bi list izšel prihodnji teden. Sodrugi Jack Smith, reporter pri "Herald", kapitalističnem listu v Leesvillu, je obljubil, da pusti službo in prevzame uredništvo socialističnega lista. Jack komaj čaka na novo delo in je že napisal nekaj člankov, katere je pokazal sodrugom na seji lokalne organizacije.

Jimmie in Meissner sta šla domov vsa srečna v zavesti, da sta v enem samem večeru storila več za socializem, kakor bi bilo v normalnih razmerah mogoče v vsem njunem življenju.

Ko sta korakala molče, zatopljena v prijetne misli, fima je naenkrat udarilo na ušesa divje zvočenje. Poznala sta ta signal. Ogenj! Stela sta udarce in izvedela, da mora goreti nekje v bližini njunega doma. V naslednjem hipu je pridiral mimo nju žrjalni stroj, za katerim se je vlekel dolg rep žrjalnih isker. Spustila sta se v dir. Komaj sta imela za sabo nekaj blokov, sta že zagledala žar plamena. Meissner se je silno ustrašil. Spomnil se je bil, da je pozabil plačati zavarovalnino proti požaru prejšnji mesec!

Kmalu sta prišla v gnečo. Ljudje so drveli od vseh strani. Tedaj sta videla, da je ognjen stolp previsok za bajto, kakršna je Meissnerjeva. In kakor bi udarila strela sta zaslišala krik: "Tovarna gori! Stara Granitehova tovarna je v plamenu!" Po ulici je pridiral avtomobil načelnika požarne brambe in na bližnjem vogalu se je zaskakol dolg tovarni avto s kljukami in dolgnim lestvami. Ko sta še ona dva zavila okrog vogala, sta zagledala na koncu ulice poslopje, v katerem je Jimmie štiri leta stal na enem mestu in premikal vijake iz stroja v stroj. Iz poslopja so švigali proti nebu stebri plamena.

V.

JIMMIE HIGGINS JE POMAGAL KAJZERJU.

Vojna je z vso odločnostjo silila v Leesvillu, čeprav je Jimmie Higgins storil vse, kar je mogel, da jo drži proč. Jimmie ni verjel, da je mamljak, ki je v zvezi z vojno, sploh mogoče. Vzemimo na primer nemške špijone. Kakšna bedastoča! Kadar je Jimmie slišal govorice o nemških špijnih, se je smejal ljudem in jim dejal, da so otroci, ki spadajo v zavod za dojenčke. Kje so nemški vojniki? Tam so, kjer so strašovi, čarovnice in morske kače!

(Dolje prihodnjici.)

PRIPRAVLJENI ZA ODHOD IZ DOMOVINE

Tu je slika našega zastopnika, in prepišajte hi!

Naš zastopnik ZARO, ki prihaja iz Srbije, a veliko skupino naših potnikov.

MITITE Z DOBAVO SVOJCEV, kar je sedaj naš bankir ZARO odzval veliki vrst v Zagrebu, v katerem posreduje potnikom hitro in točno potne liste, preprosti uradna potrdila (vize) in sploh vse, kar je potrebno za potovanje. Za Zarovo potnik je prekršljen posredni parobrod, da jih potujejo v Ameriko.

Ne odlašajte, kar hitro bode v kratkem čas našega, ki bo nabrali naseljenost v Ameriko! Samo oni, ki se bodo pravočasno prijavili, bodo dobili dovoljenje.

FIRMIŠNO JAMSTVO

Vam daje bankir ZARO, da prekrši dohod veliki sorditum in ako bi se mogli priti, vam vso denar. Prvi transport je došel dne 17. februarja s parnikom Chicago. Drugi transport pride s parnikom Rochester dne 28. februarja in tretji na pridu dne 18. marea. Torej hitite, da se pravočasno prijavite, drugače boste morali čisto gotovo dolgo časa čakati vinski prevozniki stavlja potnikov in poskušanja prestopa na parobrodih. Zaro je nabavil vse število potnikov na raznih parobrodih na svoje potnike.

Tu pismo je dokaz, v kratkem pa bode videli sliko naših potnikov, ki bodo v kratkem dopuili v New York. In vam bode dostalo vse najhitrejši dokaz, kako naš bankir ZARO hitro je gotovo prekrši svoje potnike.

so potniki, ki potujejo s posredovanjem hrvaškega bankirja Zaro. Tu se dokazi, kako točno se dela v URADU Henry C. Zaro v Zagrebu za hitro potovanje potnikov v Ameriko.

Čitajte to pismo in se prepričajte!

Henry C. Zaro

PRVI HRVATSKO SRPSKI BANKIRSKI ZAVOD

HENRY C. ZARO, Bankir

THE ZARO BANK BUILDING,

(39 COOPER SQUARE),

NEW YORK, N. Y.

Henry C. Zaro

*Storani Prizatelj
Quini van Ormon in Henry
v pismu da su pismu ref
harta. Afijerit za mesto
itak mogali beržo dan
Zato vas oflakin da ako
in znate akva poverljivo
Doga da m date znate
ga gabi zelio dan u nov
jark pruz mala ib isti
dan kada su stigam za
da nestoru daga vama
a kstilgar jer su mi
pisali. Zaru spremitu na
na put Ostajen sa puz
mury vas Prizatelj
Andy Sabich
553 Philipps St
Belaraburg*

Zato se ne odlašajte, temveč se obrnite takoj na vas potrebna pojanila na Hrvatskega Državne Pooblaščenega Bankirja

HENRY C. ZARO,

39 COOPER SQUARE; Telephone No. 1 ORCHARD 767. NEW YORK, N. Y.

PRISELJEVANJE V AMERIKO VTEGNE BITI PREPOVEDANO

Kdor hoče dobiti svojce v Ameriko, naj si da hitro pri meni narediti potrebne listine, tako da oseba v starem kraju dobi dovoljenje od ameriškega konzulata prej kot mogoče.

Za slučaj neuspešnosti ali kakršne koli prošnje povrnem denar.

MATIJA SKENDER

Javni notar za Ameriko in stari kraj.

5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

POOBLASTILA

dela **MATIJA SKENDER** že 12 LET za rojake po celi Ameriki. On že mora vedeti, kako se pooblastila izdelujejo. Pikt mu in razloži svojo zadevo, pa ti bo naredil vse pravilno, da ti ne bo mogoče granti prodan s nepravilnim pooblastilom.

Edini strokrajski
SLOVENSKI ZDRAVNIK
v Pensylvaniji

Dr. M. Milojevič

preje vojaški zdravnik in velični zdravnik šolske bolnišnice v Gradcu na Stajenskem.

417 — Wood Street
PITTSBURGH, PA.